

Posudek školitelky na diplomovou práci Tomáše Maxy: *Humanitární intervence*

Diplomová práce Tomáše Maxy o standardním rozsahu 69 stran (z toho 61 strana vlastního textu) se zaměřuje na stále aktuální a zajímavé téma humanitární intervence, které zpracovává z pohledu platného mezinárodního práva. Práce je logicky členěná a závěry v ní obsažené se opírají o koherentní argumentaci. Diplomant osvědčuje velmi dobrou orientaci v problematice, schopnost samostatné práce s primárními prameny i sekundární literaturou a schopnost zformovat si na téma vlastní pohled.

1. Aktuálnost (novost) a náročnost tématu:

Téma humanitární intervence patří mezi stálice mezinárodního práva: bylo, je a zřejmě ještě nějakou dobu bude aktuální. Ačkoli v zahraničí byla na toto téma napsána celá řada publikací a článků, v českém prostředí zůstává stále ve větší míře nezpracované. Je tak záslužné, že si diplomant vybral právě toto téma a pokusil se jej pojmout komplexním způsobem. Humanitární intervence staví proti sobě některé základní principy mezinárodního práva, zejména princip ochrany lidských práv na straně jedné a princip svrchované rovnosti a nepoužití síly na straně druhé. Tento střet vyvolává složité právní otázky, na něž současná doktrína mezinárodního práva nedává jednoznačnou odpověď. Téma je z tohoto hlediska poměrně náročné, diplomant se s ním však vyrovnal úspěšně a se ctí.

2. Hodnocení práce:

Diplomová práce je rozčleněna do úvodu, pěti věcných kapitol a závěru. Součástí práce je rovněž seznam použité literatury a zdrojů, abstrakt v anglickém jazyce a výčet klíčových slov. V úvodu diplomant představuje téma, uvádí důvody jeho volby a vymezuje cíl práce, jímž je posouzení legality humanitární intervence podle současného mezinárodního práva. Úvod dále charakterizuje použité zdroje a literaturu a načrtává strukturu celé práce. První kapitola se zabývá samotným pojmem humanitární intervence, který definuje pomocí tří znaků, mezi něž se řadí: hrozba či použití síly jedním nebo více státy, popř. mezinárodní organizací proti jinému státu; snaha o zabránění či zastavení rozsáhlého a závažného porušování základních lidských práv; a absence souhlasu cílového státu. Diplomant vyřazuje z definice pojmu operace na záchranu vlastních občanů a operace disponující mandátem Rady bezpečnosti OSN. Druhá kapitola pojednává o historickém vývoji humanitární intervence v období do 19. století, po první světové válce a po přijetí Charty OSN. Upozorňuje přitom na paralelní, leč vzájemně těžko slučitelný posun v oblasti práva lidských práv a právní úpravy donucení (*ius ad bellum, ius contra bellum*). Poměrně stručná třetí kapitola se zabývá

odpovědností státu za mezinárodně protiprávní chování, zejména pak za porušení kogentních norem mezinárodního práva. Čtvrtá kapitola je věnována donucení v mezinárodním právu.

Hlavní těžiště práce tvoří kapitola pátá, která hodnotí postavení humanitární intervence v současném mezinárodním právu. Diplomant nejprve věnuje pozornost stavu po druhé světové válce, v době přijetí Charty OSN. Na základě interpretace článku 2 odst. 4 Charty OSN za pomoci všech známých interpretačních metod dospívá k závěru, že humanitární intervence podléhá zákazu použití síly zakotveném v Chartě a že pro ni Charta nepředvíдалa žádnou výjimku. Následně diplomant charakterizuje vývoj lidských práv po druhé světové válce a dopady, jež tento vývoj měl pro mezinárodní právo, před nějž postavila dilema střetu mezi zájmem na ochraně lidské bytosti na straně jedné a zájmem na minimalizaci použití síly v mezinárodních vztazích a na ochraně suverenity na straně druhé. Pokus o harmonické skloubení těchto zájmů spatřuje diplomant v humanitárních operacích realizovaných se souhlasem Rady bezpečnosti OSN (např. Somálsko), které ale mají své limity a samy o sobě dilema neřeší.

V další části kapitoly páté si diplomant klade otázku, zda se humanitární intervence nemohla v mezinárodním právu prosadit prostřednictvím vzniku nového obyčeje. Analýza praxe v období studené války i po jejím skončení jej vede k jisté skepsi v této věci, neboť *„zatím nebyly naplněny základní podmínky vzniku takové normy, praxe států nebyla dostatečná ke vzniku nové obyčejové normy“* (52). Konec páté kapitoly je věnován zamyšlení nad vztahem legality a legitimacy a novému konceptu odpovědnosti za ochranu, který se pokouší humanitární intervence rekonceptualizovat. Závěr shrnuje poznatky, k nimž diplomant v práci dospěl. Podle těchto poznatků současné mezinárodní právo připouští pouze humanitární akce s mandátem Rady bezpečnosti OSN. Jednostranné humanitární intervence zůstávají nelegální, neboť odporují zákazu použití síly a nemají oporu ani ve smluvním právu, ani v právu obyčejovém.

3. Otázky k zodpovězení při obhajobě:

Diplomová práce má obecně dobrou obsahovou i formální úroveň. Přesto, i vzhledem ke kontroverznímu tématu, vzbuzuje některé otázky, k nimž by se měl diplomant během ústní obhajoby vyjádřit. Jedná se zejména o následující otázky:

- A) Jaký je vztah mezi základními zárukami lidskosti (str. 16) a standardy z oblasti práva lidských práv?
- B) Přicházel by při vývoji práva na humanitární intervence v úvahu institut tzv. okamžitého obyčeje?

C) Je koncept odpovědnosti za ochranu jen novým názvem pro humanitární intervenci, jak tvrdí některé státy, nebo jsou mezi oběma instituty nějaké výraznější rozdíly?

4. Závěry a doporučení:

Diplomová práce Tomáše Maxy na téma Humanitární intervence splňuje požadavky kladené na diplomové práce na Právnické fakultě UK. Proto ji plně doporučuji k obhajobě a -- s výhradou úspěšné obhajoby -- ji předběžně hodnotím jako výbornou.

V Praze dne 5. května 2010

JUDr. PhDr. Veronika Bílková, PhD., E.MA